

**Урок із використанням посібника В. І. Шуляра «Абетка
літературознавства»**

*Сюсіна Юлія Іванівна,
Чеглікова Світлана Олександрівна,
вчителі Миколаївської обласної санаторної
школи-інтернату I–III ступенів № 7 Миколаївської обласної ради*

Тема: «Друга легше знайти, ніж зберегти. Василь Сухомлинський
«Кінь утік»

Очікувані результати: вдосконалювати навички виразного читання тексту; закріпити вміння висловлювати власну думку усно і письмово; розвивати критичне системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію; залучати школярів до міркування щодо проблем дружби; формувати вміння висловлювати власні оцінні судження про вчинки героїв; виховувати потребу в справжній дружбі; організувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти

Обладнання: презентація, картки для роботи в групах, посібник В. І. Шуляра «Абетка літературознавства»

Хід уроку

I. Організація класу

1. Психологічне налаштування. Слово вчителя:

Добрий день, шановні діти!

Я рада усіх вас зустріти

І запросити в дружнє коло,

Щоб посмішки й щастя цвіли довкола,

Щоб співали чарівні пісні,

А зло не підкрадалось, навіть у сні.

Щоб мали ми право у мирі всі жити,

Щоб вміли любити і вміли дружити.

2. Гра «Передай свою дружбу»

- Діти, прикладіть, будь ласка, руки до серця. Подумайте про щось приємне, передайте тепло своїх сердець долонькам. А тепер візьміть один одного за руки, передайте рукостисканням свої позитивні емоції.

II. Актуалізація опорних знань

1. Мовленнєва розминка. Робота над віршем

- Я відчула, що кожен з вас віддав частинку тепла своєї душі, тому мовленнєва розминка – вірш Надії Красоткіної «Віддай тепло душі»

а) Слухання

- Чим більше віддаєш тепла,
Тим ти багатший і світліший.
А в серці вже немає зла
І ти душею красивіший.
І в світі скрізь одна краса
І радість, щастя виглядає.
Збуваються всі чудеса,
І зміст життя вже інший має.

б).Інтонування

- Підготуйтеся і прочитайте вірш:

- радісно;
- з питальною інтонацією

2. Робота в групах над прислів'ями

- Дати відповіді на ці питання та визначити тему уроку нам допоможе цікаве завдання, яке виконаєте в групах. Згадаємо правила роботи в групах.

- У кожної групи на столі є розсіпанки. Складіть їх у речення та прочитайте з певною інтонацією. З якою – кожна група зараз собі обере. Прошу по одному представнику з кожної групи. (Жеребкування: діти з «букета» беруть по одній кульці, на якій указано інтонацію). На цю роботу вам дається 3 хвилини. (Аркуш, клей).

Учні зачитують складені прислів'я:

- Людина без друзів, пізнаєш друга.

- Дружба – як дзеркало: а той, хто правду каже.
- Як прийде туга, що дерево без коріння.
- Не той друг, хто медом маже, розіб'єш — не складеш.

Що це за речення? Обґрунтуйте свою відповідь.

(Це прислів'я, тому, що ...)

- Якою темою можна об'єднати ці прислів'я?

3. *Визначення теми уроку, мотивація навчальної діяльності, передбачення учнів*

а). - Темою нашого уроку також буде прислів'я. Відновіть його: «Друга легше..., ніж ...» (знайти, зберегти).

б). Складання «асоціативного куца» до слова **дружба** (на дошці).

- Що для вас означає дружба? (👁️ – точка зору)

в). *Робота з виставкою книжок (випереджувальне завдання)*

- Є багато книжок, написаних про дружбу (розгляд виставки книжок). Розкрити тему уроку нам допоможуть герої твору видатного письменника. А впізнати його нам допоможе гра «Хмара слів» (Василь Сухомлинський).

г). *Ознайомлення учнів із теоретичним матеріалом із використанням посібника В. І. Шуляра «Абетка літературознавства»*

- Пояснення

літературних термінів вчителем із використанням ілюстративного матеріалу посібника та розміщенням на фліпчарті силуетних фігур, термінів, слів

- Так, автор – Василь Сухомлинський. (Розміщення портрету на книзі (фліпчарт))

- *Автор – складає, пише, передає, оцінює (відкрито, приховано)*

- На уроці разом із героями твору В. О. Сухомлинського ми спробуємо з'ясувати, що таке справжня дружба.

- Хто «ми»? Ми – читачі (букви Ч, З, В).

- Що роблять читачі? (*читають, переказують, висловлюють, оцінюють*)

- Чи пов'язана тема з текстом, який ви опрацьовували вдома?

- До якого літературного жанру належить твір? Доведіть. (Багато дійових осіб, але один головний герой (*фігурка героя на дошку*) – оповідання.

● *Гра «Передбачення». Робота над заголовком*

- Яку назву має оповідання? (*назва – на книгу*)

(Три крапки: ... (замислитись))

- Працюючи над цим оповіданням, ми спробуємо пояснити, чому автор саме так його назвав, але після перевірки домашнього завдання.

4. Перевірка домашнього завдання

а). Робота в парах

- За допомогою гри «Запитай → відповідаю» перевірте один в одного розуміння змісту прочитаного. (На столі – конверти із запитаннями: Де? Хто? Коли? Чому? Що? Як?). Оцінювання.

5. Словникова робота

- Чи всі слова вам були зрозумілі? А з'ясувати їх значення нам допоможуть цікаві завдання волонтерів. (Малюнки, репродукції картин коня – в презентації)

Запанувала

подив

вогнегровий

почервонів

розголошуєш

обурення

- Яке слово складається з двох частин?

- Доберіть синоніми до слів обурення (гнів), подив (здивування).

6. Аналіз змісту оповідання з елементами вибіркового читання

(Із використанням посібника В. І. Шуляра «Абетка літературознавства»)

- З яких частин складається оповідання? (*Зачин, основна частина, кінцівка*)

- Визначте зачин оповідання і прочитайте.

- Згадайте зміст основної частини. Що відбулося між дійовими особами?

- Послухайте основну частину оповідання. Олівцем підкресліть слова, які передають емоції дійових осіб і ставлення до них автора. (Читають волонтери, вчитель)

- Хто головний герой оповідання? (*буква Г*)

- Який він – позитивний чи негативний?

- Доведіть свою точку зору . (Жадібний, ковзани, нестриманий)

- Чи зрозумів Віталік свою помилку? (Почервонів, засоромився)

- Яке ставлення автора до вчинку Віталіка? Обґрунтуйте.
(Засудження, обурення, подив. Через слова вчителя – відкрите ставлення до героя, а приховане – через реакцію класу, бо немає прямої мови. Ці емоції читав Віталік на обличчях та в поглядах однокласників.)

- Яке ваше ставлення до ситуації? (Засудження, підтримка, обурення – змінюється за розвитком подій)

- Як у нас виникли різні точки зору, так і у класі. Тому ми не можемо сказати напевно, кого з хлопців підтримав клас, кого – засудив. Чиї думки збіглися з авторськими?

7. Робота в парах

а). Читання діалогу в особах

б). Робота над змістом

- Як ви гадаєте, чи будуть надалі стосунки хлопців добрими? (У взаєминах Петрика і Віталіка склалася незвичайна ситуація. Вони ніби і не сварились, але Петрик образився на Віталіка).

- Коли писалася записка? (До розвитку подій)

- Якого коня хотів подарувати? (Знайдіть епітет. (Вогнегривий).
- А який утік? (Просто кінь)
- Що уособлює образ коня? (Символічний. Символізує дружбу між хлопцями)
- Невже вони ніколи не стануть друзями? Давайте допоможемо хлопцям розв'язати проблемну ситуацію.

в). Складання діалогу

- Уявіть себе письменниками. Спробуйте продовжити оповідання.

Озвучення складеного діалогу

Самооцінювання. (У щоденниках – олівцем)

- г). Узагальнення. Перспектива розвитку подій за складеними діалогами.

V. Підсумок уроку

1. Рефлексія

- Чого вчить нас оповідання В. Сухомлинського? Почніть свою думку з теми нашого уроку: «Друга легше знайти, ніж зберегти тому, що...»

- Дружити – це не тільки спілкуватись, гратись, ділитись, а й не зраджувати, знаходити вихід з проблемних ситуацій. Наше життя як вітер змін, подме і переплутає кульки почуттів і емоцій. Але нам потрібно навчитися сприймати друзів такими, якими вони є, ставитись до них толерантно:

Чим більше віддаєш тепла,

Збуваються всі чудеса,

І зміст життя вже інший має.

2. Творче завдання

- На уроці образотворчого мистецтва намалюйте свого коня для друга.

Цікаво, яким ви його собі уявляєте?